

Завальнюк Ірина Володимирівна

Національний університет «Одеська юридична академія»

аспірантка кафедри загальної теорії права та держави

ПРИНЦИП ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ЯК ОСНОВА ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ

Проблема сутності антропологічного, гуманістичного підходу та їх значення для юридичної науки та практики розробляється такими українськими і зарубіжними вченими, як В. Бігун, Д. Гудима, О. Петриківська, Є. Івашев та інші. Антропологічний підхід допомагає висвітлити право як невід’ємний від людського буття феномен, а також зрозуміти його роль та значимість для становлення людини як повноцінної особистості та обґрунтувати його як форму загальнолюдських цінностей. Як зазначають науковці, осмислюючи проблему людини як суб’єкта права, вдало зазначає, що наша правова наука, як і педагогіка, дозріла до більш серйозної постановки проблеми людини не лише як вищої соціальної цінності, але й як цінності соціально-правової. В українській філософії права визначається тенденція до визнання людини першоджерелом права та найважливішою цінністю у праві.

В. Братасюк в своїй праці зазначає, що юридична реальність є взагалі деякою особливою реальністю: сама фізична людина, перетворюючись на юридичний суб’єкт прав, втрачає значною мірою свою реальність природну; для поняття суб’єкта байдужим є ріст, колір волосся і тому подібне. Зокрема, у сфері майнового обороту право зображує людей найперше як деякі абстрактні центри господарського життя. Поняття суб’єкта прав, таким чином, є взагалі деяке технічне, умовне поняття, яке повністю застосовуване і до осіб юридичних [1, с. 5].

В. Братасюк в своїй роботі зазначає, що юридична особа, принаймні в цивільно-правовому значенні, є лише технічним інструментом, щоб знешкодити нестачу у визначенні суб'єктів [2, с. 20]. Автор визначає суб'єктів права ідеальними конструкціями, які створені шляхом поєднання абстрактних елементів людської уяви.

Суб'єкт права – це первоначалю правової реальності, основний її елемент, невід'ємний складник, що не може ототожнюватися з фізичною реальністю. Поняття суб'єкта права синтезує значимі ознаки, характеристики, властивості індивідів. Це поняття є абстракцією, узагальненим образом, правовим зліпком із людини [3, с. 55]. Людина як реальний суб'єкт права є багатогранною та складною.

Принцип індивідуалізації у праві, на відмінну від стандартизованого підходу, займає відповідне місце. Без індивідуалізації неможливе закріплення прав та обов'язків, а також їх реалізація, неможливі правові відносини, зокрема договірні, неможлива реалізація юридичної відповідальності. Без індивідуалізації осіб неможлива реєстрація актів цивільного стану, розвиток і дотримання права інтелектуальної власності, індивідуальне підприємництво тощо. Окрім індивідуалізації людини як самого суб'єкта права у правовій дійсності, варто індивідуалізовувати вироблені людьми товари, надані ними послуги, а також виконані роботи тощо. Без індивідуалізації неможливо було б утворювати і реєструвати юридичні особи [1, с. 8]. Принцип індивідуалізації в сучасному праві вимагає значно ширшого застосування. Поглиблення і розвитку стосовно людини-особистості як суб'єкта права.

Теперішнє право, українське зокрема, орієнтується на стандартизованого індивіда і встановлює для нього відповідні рівні дієздатності, усереднені типові пороги. Людина у праві має бути присутня не просто як істота, а в усій багатогранності свого особистісного буття.

Людина відповідно до міжнародного права та ст. 3 Конституції України є реальною найвищою цінністю, первоначалом всілякого суспільного добробуту, джерелом національного життєздатності, цілком доцільно зазначити, що кожна особистість повинна мати свою індивідуальну правоздатність, дієздатність – правосуб'єктність. Нинішнє право апелює до абстрактної правосуб'єктності людини, а це означає його байдужість до її індивідуальних особливостей. Але сучасну людину не влаштовує ситуація, коли вона сприймається стандартизованим об'єктом правової охорони, що передбачає її неучасть у творенні правових норм, її переважно пасивно-зобов'язальний тип поведінки, усереднений, без особистісний зв'язок із правом.

Сучасна людина хоче бути активним, пізнавальним, діяльним суб'єктом історії і звичайно бути і в праві: активно-діяльним, творчим індивідуумом, вести діалог із правом, активно із ним взаємодіяти, а також захищати право і себе у ньому.

Відповідно до принципу індивідуалізації в законодавстві різних країн встановлюють поріг дієздатності, однак застосування цього принципу поки що дуже обережне і недостатнє.

Німецький законодавець робить успішні спроби застосування принципу індивідуалізації в галузі цивільного права (Цвайгерт К., Кетц Х. та інші). Даний принцип застосовується для регулювання різних видів діяльності, оборудок, правових функцій неповнолітніх осіб. Відносно, що пов'язано із зароблянням грошей, неповнолітній набуває необмеженої дієздатності.

Наведені приклади використання індивідуалізованого підходу в регулюванні цивільно-правових відносин у сучасних розвинених країнах визначають тенденцію розвитку законодавства. На нашу думку таку позитивну практику варто використати в українському законодавстві.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Братасюк В.М. Принцип індивідуалізації як засада сучасного правового розвитку. Право та державне управління. 2018. № 4(33). С. 5-10.
2. Братасюк В. Правосуб'єктність людини новоєвропейської епохи: філософсько-правове осмислення. Науковий вісник УЖНУ. Серія Право. 2018. № 50.
3. Рабінович П. Основи загальної теорії права та держави: навч. посібник. Київ: Атіка, 2001. 176 с.

Ключові слова: право, правосуб'єктність, принцип індивідуалізації, правовий розвиток.

Keywords: law, legal personality, principle of individualization, legal development.

Скуріхін Сергій Миколайович

Національний університет «Одеська юридична академія»

доцент кафедри загальної теорії права та держави,

кандидат юридичних наук, доцент

КООПЕРАЦІЯ В РАКУРСІ ЮРИДИЧНОЇ ЕТОЛОГІЇ

Юридична етологія – це новий міждисциплінарний науковий напрямок в якому, спираючись на біологічні засади, вивчаються процеси формування правової поведінки людини в онто- і філогенезі [1, с. 36]. Значна увага в межах юридичної етології приділяється питанням правової взаємодії та кооперації.

Метою будь-якої регулятивної системи, в тому числі і правової, є об'єднання суб'єктів на основі єдиного розуміння процесу комунікації в суспільстві, очікування відповідного варіанту поведінки від його членів. Взаємне співробітництво, кооперація суб'єктів сприяє вирішенню безлічі